

Metody a sazby používané ke komparaci korporátního daňového zatížení

Irena Szarowská
Slezská univerzita v Opavě

Abstrakt

Daňové prostředí a zatížení je významným faktorem při rozhodování investorů o alokaci investic. Pro komparaci výše korporátního zdanění je možné použít několik metod a sazeb. Statutární sazby daně z příjmů korporací nejsou vhodnými ukazateli pro porovnávání skutečného daňového zatížení, a proto se pro tyto účely častěji využívají efektivní korporátní sazby daně. V případě efektivních sazeb lze nalézt tři základní metody, a to metody zpětného makropohledu, zpětného mikropohledu a dopředného mikropohledu. Rozdíly mezi jednotlivými přístupy jsou dány rozdíly v používaných datech a různém stupni agregace dat. Investoři používají pro svá rozhodování o alokaci aktiv průměrné daňové sazby, efektivní marginální daňové sazby EMTR nebo průměrné efektivní daňové sazby EATR, které se pro svou komplexnost jeví jako nejpřesnější pro porovnávání skutečného korporátního daňového zatížení.

Klíčová slova: statutární a efektivní daňové zatížení, průměrná daňová sazba, efektivní marginální daňová sazba EMTR, průměrná efektivní daňová sazba EATR

Úvod

Současná ekonomika je výrazně ovlivněna globalizací a koncentrací kapitálu, změnami v technologiích, trzích a prostředí. Členské státy Evropské unie (EU) mají v zásadě samostatné daňové systémy a uplatňují samostatné daňové politiky. Uspořádání těchto systémů vychází z rozdílných ekonomických, sociologických, historických a dalších faktorů. Nicméně daňový systém je jedním z podstatných faktorů při rozhodování podnikového managementu o alokaci investic. OECD v roce 1990 uvedla, že 60 % světového obchodu probíhá v rámci obchodních skupin. Existence rozdílných daňových systémů, a v případě daně

z příjmů právnických osob rozdílů v systémech zdanění společností, vytváří překážky přeshraniční činnosti těchto společností a má za následek administrativní a ekonomickou neefektivnost a negativní dopad na hospodářský růst a konkurenceschopnost podniků jak na vnitřním, tak i na mezinárodním trhu. Daňové prostředí, ve kterém se firma pohybuje, působí na výši a rozdělování disponibilního zisku, výběr optimální finanční a majetkové struktury, investování apod., což přímo souvisí s finančním postavením firmy, jeho jednotlivými činnostmi a působí i na výrobní faktory. Pro zahraniční investory je tedy výše zdanění jedním z důležitých hledisek pro volbu místa podnikání, důležitým kritériem je rovněž administrativní složitost daní a jejich celkový počet v jednotlivých zemích. Obecně investoři volí při alokaci zemi s nízkým daňovým zatížením a nízkými mzdovými náklady na pracovní sílu [1].

Otázkou je, které sazby srovnávat v případě komparace výše korporátního zdanění. Cílem článku bude představit jednotlivé přístupy k měření korporátního zdanění, poukázat na rozdíly mezi nimi a zjistit, který druh korporátní sazby daně se používá při rozhodování o alokaci investic v empirických studiích.

Teoretická východiska korporátního zdanění

Korporátní zdanění patří k nejmladším typům zdanění v daňových systémech. V odborné terminologii se lze setkat s pojmem daň ze zisků korporací, firemní důchodová daň, důchodová daň korporací, korporátní daň. Článek bude používat pojem korporátní daň. V České republice je tato daň označována jako daň z příjmů právnických osob. Tato nejednoznačnost souvisí s legislativním ošetřením těchto příjmů u různých druhů společností v různých zemích, kdy stát uplatňuje odlišnou daňovou politiku vůči těmto subjektům. V některých zemích existuje zvláštní daň pro akciové společnosti a ostatní formy právnických osob jsou zdaňovány jiným způsobem. V českém daňovém právu existuje jedna základní sazba daně pro právnické osoby, které jsou vymezeny obchodním zákoníkem. Speciální sazbu mají penzijní fondy, investiční fondy a podílové fondy a speciální sazba daně se také použije pro základ daně podle § 20b zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, v platném znění.

Korporátní daň je v současné ekonomické teorii často diskutována. Některé názory kritizují její opodstatnění, protože v konečném důsledku se zisk firem stane osobním důchodem fyzické osoby a podlehne osobní důchodové dani. To znamená, že zisk je zdaněn dvakrát, a to na úrovni podnikatelské jednotky (platí daň ze zisku) a na úrovni samotného poplatníka ve formě daně z příjmů vztahující se na dividendy, různé podíly ze zisku apod. Jedná se o tzv. integristický přístup, který vychází z faktu, že všechny daně v konečné fázi platí jednotlivci, a že měření skutečného ekonomického zisku je velmi složité. Zastánci integristického přístupu se ve svých analýzách zabývají zejména způsoby, jak

daň z firemních zisků zohlednit v osobní důchodové dani. Je upozorňováno na to, že tato daň negativně působí v souvislosti se zdražováním výroby a zvyšuje tak cenu finálních výrobků. Rovněž je třeba vzít v úvahu problematiku převodu účetního výsledku hospodaření (účetního zisku) na daňový základ, což zvyšuje administrativní zátěž a vede k distorznosti daní. Nadnárodní společnosti tak mají větší možnost manipulace se svým daňovým základem, která je podmíněna i složitostí daňové legislativy v různých zemích a daň tak ztrácí svůj neutrální charakter. Na rozdíl od osobní důchodové daně není prvotním cílem korporátní daně zajišťovat naplnění principu spravedlnosti, také z tohoto důvodu jsou její sazby obvykle lineární a bývají většinou určeny procentem ze zdanitelného zisku. Způsobům propojení korporátních a osobních důchodových daní v Evropské unii se věnuje Široký [2].

Zastánci existence korporátní daně (absolutistický přístup) tvrdí, že zejména velké firmy jsou právní jednotkou s vlastním rozhodováním, mají svoji zdanitelnou kapacitu a ovlivňují ekonomické procesy. Daň může být chápána i jako kompenzace za limitované ručení vlastníků firmy za své závazky, ovšem to odporuje požadavku neutrality zdanění. V souvislosti s principem prospěchu je chápána jako „platba“ za využívání veřejných služeb a infrastruktury na území, kde podnikají. Rovněž jsou zdaněny zisky, které by případně mohly, ať už legálně, či nelegálně, na úrovni zdanění fyzických osob uniknout.

Tato daň z pozice nástroje hospodářské politiky je u příznivců „volné soutěže“ a „rovných podmínek“ prosazována ve stejné výši pro všechny subjekty. Protekcionisté ale tvrdí, že vhodná úprava korporátní daně může podniky podnítit k většímu vývozu výrobků do zahraničí, k rychlejšímu zavádění nových technologií nebo k podpoře určitých odvětví. Daňové slevy a odpočty mají za cíl podpořit určité investice a případně přilákat zahraniční investory. Mohou mít různou podobu ve formě výjimek, odpočtu a slev ze zdanění.

Přístupy k měření korporátního daňového zatížení

Se vstupem nových zemí do EU se zostříla debata o výhodách a nevýhodách nízkých daní, a to především u korporátních daní, neboť právě nové členské země jsou často kritizovány za svou „daňově příznivou politiku“, což je dokazováno nižšími sazbami i celkovými výnosy. Otázkou je, na základě kterých sazeb porovnávat korporátní daňové zatížení [1].

Statutární daňové sazby

Nejjednodušší variantou pro komparaci korporátního zdanění je porovnání statutárních korporátních sazeb daní z příjmů. Tyto sazby jsou často používané pro svoji jednoduchost a snadnou dostupnost údajů. Pozornost je však třeba věnovat skutečnosti, že statutární daňové sazby v sobě mohou zahrnovat kromě

vlastní tzv. nominální daňové sazby také dočasné či stálé doplňkové sazby či úlevy a navíc ve velké části zemí je korporátní daň vybírána na více úrovních vlád. Jejich konstrukce je tedy v různých zemích odlišná. Možnost objektivního porovnávání daňového zatížení podniků v různých zemích podle statutárních sazeb daní z příjmů je také významným způsobem omezena v důsledku nestejných pravidel pro stanovení výše základu daně z příjmů korporací, která vyplývají z daňové legislativy platné v těchto zemích. Statutární daňové sazby tak nemohou plnit úlohu objektivního ukazatele pro účely vzájemného mezinárodního srovnávání [3].

Efektivní daňové sazby

Vhodným měřítkem pro porovnání zdanění korporací se jeví efektivní korporátní daňové sazby, což jsou daňové sazby, které berou v úvahu nejen velikost statutárních korporátních daňových sazeb, ale i jiné aspekty daňových systémů určující celkovou částku efektivně placených daní. Berou v úvahu daňový základ a také způsob (existuje-li nějaký), pomocí kterého jsou integrovány systémy korporátní a osobní daně z příjmů. Vliv daňového systému na čistou návratnost investice závisí na mnoha okolnostech - ziskovosti investice, právním statutu investující firmy, zdrojích financování aj. V případě efektivních sazeb lze nalézt tři základní metody pro jejich stanovení, a to metody zpětného makropohledu, zpětného mikropohledu a dopředného mikropohledu. Rozdíly mezi jednotlivými přístupy jsou dány rozdíly v používaných datech [4, 5, 6, 7, 8, 9].

Metody zpětného makropohledu

Metody založené na zpětném makropohledu určují efektivní korporátní daňovou sazbu z agregovaných dat obsažených v národním účetnictví jednotlivých zemí, která jsou publikována národními nebo mezinárodními organizacemi (např. Evropská komise, OECD). Data ze systémů národních účetnictví jsou často využívána při tvorbě politiky EU. Pozitivem je spolehlivost, spojitost, vzájemná srovnatelnost a aktuálnost časových řad, které umožňují sledování změn celkového efektivního daňového zatížení a koherentní rámec pro srovnávání daňových výnosů s příjmovými toky a ekonomickými agregáty. Tato metoda a sazby však nejsou nejvhodnější pro rozhodování o alokaci investic pro relativně vysoký stupeň agregace dat. Efektivní daňové sazby jsou zde stanovovány jako poměr agregovaných daní z příjmů nebo ze zisků placených korporacemi k hodnotě různě agregovaného daňového základu [1].

Metody zpětného mikropohledu

Metody zpětného mikropohledu využívají k výpočtu efektivního korporátního zdanění finanční výkazy jednotlivých společností, přičemž existují tři způsoby stanovení těchto efektivních daňových sazeb z příjmů korporací, které se počítají jako poměr mezi daněmi odvedenými z korporátních příjmů nebo zisků a daňovým základem, kterým může být:

- celkový výsledek hospodaření před zdaněním (tzn. výsledek hospodaření z běžné činnosti před zdaněním + mimořádné výnosy – mimořádné náklady),
- celkové provozní výnosy neboli čistý obrat,
- hrubý provozní výsledek hospodaření (tzn. celkové provozní výnosy – provozní náklady – jiné provozní poplatky a daně – osobní náklady) [4].

Varianta používající celkový výsledek hospodaření před zdaněním je nevhodnější, pokud chceme srovnávat efektivní korporátní daňové sazby se statutárními sazbami. Vzájemné srovnávání takto vypočtených efektivních daňových sazeb mezi jednotlivými zeměmi ovšem může být problematické s ohledem na rozdílnou účetní legislativou jednotlivých zemí, neboť ta významně ovlivňuje vymezení daňového základu a v důsledku i výslednou efektivní sazbu.

Výpočet s čistým obratem vede k velmi nízkým hodnotám efektivních daňových sazeb, takže je obtížné je používat pro vzájemné srovnávání efektivního daňového zatížení. Použití čistého obratu ve jmenovateli, k němuž jsou poměřovány odvedené daně, může mít zkreslující účinek, jelikož zde schází údaje o nákladech. Nízká hodnota takto vypočtené efektivní daňové sazby totiž nemusí vždy znamenat nízkou míru skutečného daňového zatížení, ale může také být důsledkem vysokých nákladů ve společnosti, které musí být pokryty provozními výnosy, takže zdanitelný výsledek hospodaření je nízký, a proto jsou nízké i celkově odvedené daně, přestože statutární daňová sazba může být vysoká.

Použití hrubého provozního výsledku hospodaření ve jmenovateli zlomku pro stanovení efektivní daňové sazby využívá výsledek hospodaření před započtením odpisů. To je důležité, pokud chceme získat jmenovatel, který se vymezením příliš neliší v jednotlivých zemích. Pravidla pro odepisování se v jednotlivých zemích liší nejen povolenou rychlostí odepisování a rovnoměrností, ale také způsobem určování ceny odepisovaných aktiv, tzn. zda se vychází z cen historických, nebo tržních. Volba hrubého provozního výsledku hospodaření jako základu pro výpočet efektivních daňových sazeb tak umožňuje eliminovat problém rozdílných pravidel pro odepisování používaných v různých státech. Hrubý provozní hospodářský výsledek je proto vzájemně srovnatelnější mezi jednotlivými státy než výsledek hospodaření z běžné činnosti [1].

Efektivní korporátní daňové sazby stanovené dle této varianty mohou být počítány nejen podle jednotlivých zemí, ale také v podrobnějším členění podle různých odvětví, velikostních skupin podniků nebo let. Jejich průměrné hodnoty za určitou zemi podle odvětví a velikostních skupin podniků v určitém období se počítají jako podíl součtu podobných položek za dané období. Data potřebná pro výpočet průměrné hodnoty efektivní korporátní sazby daně v rámci EU podle této metodologie lze získat z databáze BACH (Bank for the Accounts of Companies Harmonised), která je vytvářena a zpřístupněna Evropskou komisí. Tato databáze obsahuje soubor finančních výkazů individuálních společností (nikoliv konsolidovaných nebo skupinových výkazů) ve struktuře stanovené čtvrtou směrnicí Rady EU (76/660/EEC), upravující právní stav obchodních společností v Evropském společenství. Databáze obsahuje finanční struktury nefinančních společností agregované podle různých odvětví a velikostních skupin podniků a nabízí údaje členěné podle šesti hlavních odvětví – energie a vodní hospodářství, průmyslová výroba, stavební výroba, obchod, doprava a spoje, jiné služby. Tyto údaje mají výhodu v tom, že ukazují skutečné daňové zatížení konkrétních společností, avšak mohly by být zavádějící v případě použití pro stanovení a vzájemné porovnání efektivního domácího daňového zatížení mezi jednotlivými státy. Důvodem je, že přístupy založené na ex-post datech specifických pro společnosti neberou v úvahu interakci mezi osobním a korporátním zdaněním příjmů, která je důležitá v případě, že marginální investor je domácím investorem. Selhávají také v případě, že bychom je chtěli použít pro hodnocení pobídek pro dodatečné investice nebo pro korektní zjišťování příjmů pocházejících z cizích zdrojů na základě údajů z individuálních nebo konsolidovaných účetních výkazů společností. Navíc tato data mají někdy tendenci vykazovat významné roční výkyvy závislé na hospodářském cyklu. Z toho důvodu ukazatelé vycházející ze zisku zjišťovaného metodou zpětného pohledu nejsou přesné, pokud se jedná o možnost posuzování vlivu daní na investiční pobídky. Umožňují však určovat skutečné efektivní daňové zatížení podle velikosti firem nebo podle odvětví.

Metody dopředného mikropohledu

Ukazatelé korporátního daňového zatížení vypočtené podle této metody se používají pro analýzu vlivu daní na investiční rozhodování korporací. Umožňují mezinárodní srovnávání a jsou zkonstruovány tak, aby mohly sledovat účinky zdaňování na pobídky pro investování, které jsou rozdílné v jednotlivých národních daňových zákonech. Mezi základní metody výpočtu efektivního korporátního zatížení s využitím dopředného mikropohledu patří metoda Kinga a Fullertona [10] a metoda OECD [11]. Následně Devereux a Griffith [12] tyto metody dopracovali a rozšířili. Všechny tři metody vycházejí z předpokladu, že

všechny trhy, zejména trh výrobních prostředků, jsou konkurenční a produkční funkce má obvyklé vlastnosti. V takové situaci rozhodování o tom, zda a kde investovat, je ovlivněno pouze mírou zdanění kapitálu, nikoliv daněmi nebo příspěvky odvozenými z jiných faktorů, jako jsou např. mzdy, energie apod. Pokud nebudeme brát v úvahu vliv daní, pak investor, který vložil peníze do určitého investičního projektu, získá míru návratnosti rovnající se míře návratnosti samotného projektu. V případě zohlednění daně pak dosažená míra návratnosti tohoto projektu bude nižší. Jejich rozdíl je označován jako „daňový klín“. Jeho velikost závisí, mezi jiným, na systému korporátního zdanění, na vzájemném účinku zdanění a inflace, na daňovém posuzování odpisů, zásob a různých právně přípustných forem zisku a na řadě jiných prvků svázaných s definicí daňového základu. Efektivní daňová sazba u investičního projektu je proto závislá i na odvětví, ve kterém je investováno, na druhu pořizovaných aktiv, na způsobu financování investice a na identitě investora, který poskytuje finance.

Devereux a Griffith [12] rozlišují dvě různé sazby daňového zatížení korporací:

- efektivní marginální daňovou sazbu (EMTR – Effective Marginal Tax Rate),
- efektivní průměrnou daňovou sazbu (EATR – Effective Average Tax Rate).

Efektivní marginální daňová sazba EMTR je vypočtena pro mezní, tedy přírůstkové investice v určité zemi, realizované společností, která je rezidentní buď v této zemi (domácí investice), nebo v některé jiné zemi (zahraniční investice). Marginální investicí se rozumí taková investice, u které očekávaná míra návratnosti investice před zdaněním p° je právě postačující k přesvědčení investora, že investice do realizovaného projektu stojí za to, tj. kdy se minimálně rovná hodnotě skutečné úrokové míry r („skutečná“ zde znamená opak „nominální“, tzn. po zohlednění inflace). V tomto případě se bude čistá současná hodnota investice před zdaněním R° (označovaná také jako čistá současná hodnota ekonomické renty generované investicí před zdaněním), definovaná jako $R^\circ = (p^\circ - r)/(1 + r)$, rovnat nule. Čistá současná hodnota ekonomické renty po zdanění R je v tomto případě také rovna nule. EMTR je pak počítána jako poměr rozdílu míry návratnosti marginální investice před zdaněním p° a míry návratnosti této investice pro investující osobu (např. akcionáře) po zdanění s k míře návratnosti marginální investice před zdaněním p° :

$$EMTR = \frac{p^\circ - s}{p^\circ}$$

Pokud bereme v úvahu zdanění a určíme si minimální míru návratnosti investice pro investora po zdanění s ve výši úroků, které by investor obdržel

při jiném využití investovaných finančních prostředků, je možné na základě daňového předpisu vypočítat míru návratnosti této hypotetické investice před zdaněním p , která by měla být požadována, aby bylo dosaženo požadované míry návratnosti investice po zdanění s . Čím bude tvrdší daňový systém, tím větší bude pro danou požadovanou hodnotu s také požadovaná míra návratnosti investice před zdaněním p , označovaná také jako „náklady na kapitál“. Tím bude rovněž menší pravděpodobnost, že nějaký investiční projekt bude realizován. Porovnáme-li pomocí popsaného modelu vliv daní na očekávanou návratnost zamýšlené investice, pokud by byla realizována v různých zemích, dospějeme k závěru, že země s většími náklady na kapitál nebo s větší hodnotou EMTR budou z hlediska investování méně atraktivní.

V případě různých forem investic, které jsou více ziskové než marginální investice (když $p > r$ a když firma očekává kladnou ekonomickou rentu po zdanění R), metoda Devereuxe a Griffitha [12] počítá efektivní korporátní daňové zatížení pomocí ukazatele EATR. Obvyklý postup pro stanovení tohoto ukazatele by spočíval v proporcionalní redukci ekonomické renty generované danou investicí v důsledku zdanění, tzn. $EATR = \frac{R^\circ - R}{R^\circ}$. Nedostatkem takového postupu však je, že by neumožňoval definovat hodnotu EATR u investičních projektů, které se jeví jako marginální při absenci zdanění, tzn. u některých je $R^\circ = 0$. Proto Devereux a Griffith představili mírně odlišný postup stanovení EATR spočívající v tom, že rozdíl mezi R° a R poměří čistou současnou hodnotou návratnosti investice před jejím zdaněním korporátní daní, danou výrazem $\frac{p}{1+r}$. Současně zohledňují vliv marginální osobní efektivní daňové sazby z (definované Kingem a Fullertonem [10]) z kapitálových výnosů plynoucích individuálním investorům (akcionářům) z této investice, která snižuje hodnotu R :

$$EATR = \frac{R^\circ - (1-z)R}{\frac{p}{1+r}}.$$

Vztah mezi mezní a průměrnou efektivní sazbou lze získat po úpravě:

$$EATR = \frac{p^\circ}{p} EMTR + \frac{p - p^\circ}{p} \tau,$$

kde τ je statutární korporátní daňová sazba.

Opodstatněnost takového přístupu je dána skutečností, že společnost, která se rozhoduje o tom, zda má realizovat určitou ziskovou investici, musí často vybírat mezi dvěma či více vzájemně se vylučujícími lokalitami nebo typy investic. Příkladem jsou nadnárodní společnosti, které se musí rozhodovat o umístění nové provozní jednotky v některém státě nebo o volbě určitého investičního

projektu při limitovaných finančních prostředcích. V tomto případě je výsledek výběru závislý na míře zdanění těchto marginálních investic, kterou vyjadřuje právě hodnota EATR. Devereux a Griffith [7] poukazují na to, že v případě absence osobních daní se takto určená hodnota EATR pohybuje od hodnoty rovnající se EMTR u marginálních investic, u nichž je $p = p^o$, až po tzv. „upravenou statutární korporátní daňovou sazbu“, která se rovná hodnotě $1 - \gamma(1 - \tau)$ u vysoce ziskové investice, kde parametr γ označuje čistý výnos připadající individuálnímu investorovi (akcionáři) v důsledku navýšení dividend o jednu jednotku a je definován jako:

$$\gamma = \frac{(1 - m_d)(1 - c)}{(1 - z)(1 - s)},$$

přičemž platí: $(1 - c) = \frac{1 - \tau_D}{1 - \tau}$, kde

- m_d je marginální osobní sazba daně z příjmů investora (akcionáře) týkající se jeho dividendových příjmů generovaných investic,
- c je sazba čisté daně z výnosů cenných papírů uvalené na dividendy poskytnuté firmou investorovi (akcionáři),
- s je poměr daňového dobropisu náležejícího investorovi (akcionáři) u přijatých dividend k celkovému objemu těchto přijatých dividend,
- τ korporátní daňová sazba na nerozdělený zisk,
- τ_D korporátní daňová sazba na rozdělený zisk.

V případě, že nerozdělený zisk generovaný investicí je zdaňován stejnou korporátní sazbou jako zisk rozdělený investorům (akcionářům) ve formě dividend, tzn. že $\tau = \tau_D$, pak se parametr c rovná nule. Pokud při zdaňování dividend přijatých investorem (akcionářem) osobní daní z kapitálových příjmů mu je současně plně dobropisována daň odvedená korporací z těchto dividend, tzn. když $s = \tau_D = \tau$, pak $\gamma = \frac{1 - m_d}{(1 - \tau)(1 - z)}$. Tento postup určování EATR je zcela obecný tím, že uvažuje s inkrementální investicí umožňující dosažení libovolné úrovně ziskovosti a zahrnuje rovněž hodnotu EMTR. Tato metoda se pro svou komplexnost jeví jako nejpřesnější pro porovnávání skutečného korporátního daňového zatížení [1, 4].

Sazby používané k porovnání výše korporátního zdanění

Všechny výše uvedené metody mají své výhody i nevýhody. Například přístupy založené na zpětném pohledu jsou schopny zjišťovat rozdíly v míře celkového korporátního zdanění na národní úrovni, zatímco přístupy založené na dopředném pohledu zase mohou zjišťovat rozdíly v daňovém zatížení různých typů

investic při různých způsobech jejich financování. Metody založené na zpětném pohledu využívají skutečná data, zatímco metody založené na dopředném pohledu využívají sazby teoreticky vypočtené podle charakteristik daňových systémů. Proto metody s přístupem na bázi dopředného pohledu nepočítají skutečné efektivní daňové sazby, ale sazby implicitní [1]. Metody se zpětným pohledem nemohou zajistit izolování národního daňového systému od vlivů jiných národních daňových systémů na rozdíl od metod využívajících přístup s dopředným pohledem [4]. Přístupy k porovnávání výše daňového zatížení se v dostupných empirických studiích velmi liší a nabízejí použití rozdílných sazeb. Souhrn používaných sazeb prezentují údaje v Tab. 1. Zkoumané studie se zabývají vlivem korporátního zdanění na umístění kapitálu.

Tabulka 1: Sazby používané k porovnání daňového zatížení

Sazba	Studie
Průměrná daňová sazba	Hartman [13], Boskin a Gale [14], Young [15], Murthy [16], Kemsley [17], Altshuler et al. [18], Grubert a Mutti [19], Hines a Rice [20], Swenson [21], Buettner [22], Bénassy Quéré et al. [23], Devereux a Sørensen [24]
EMTR	Slemrod [25], Devereux a Freeman [26], Cummins a Hubbard [27], Buettner [22], Bénassy Quéré et al. [23]
EATR	Devereux a Griffith [6], Mendoza et al. [28], Bénassy Quéré et al. [23]
Jiná daňová sazba	Billington [29], Young [30], Wheeler a Mody [31], Hines [32]

Zdroj: Devereux a Griffith [7], Devereux [9], uvedené studie

Nejčastěji používanou sazbou ke komparaci daňového zatížení je průměrná daňová sazba. Jak již bylo zmíněno, tato sazba vychází ze zpětného pohledu a je založena na skutečně zaplacených daních. Autoři ji používají zejména pro jednoduchost a dostupnost požadovaných dat. Tímto způsobem např. zkoumají vliv změn daňového zatížení v čase na hodnotu přímých zahraničních investic. Průměrná daňová sazba bývá také často použita v případě zkoumání vlivu rozdílné výše zdanění na alokaci kapitálu nadnárodních amerických společností, a to podle umístění nebo odvětví (Grubert a Mutti, Hines a Rice, Swenson).

Sazby založené na metodě dopředného pohledu jsou počítány pro hypotetickou investici, přičemž jejich výpočet vychází z aktuální legislativy pro daňový základ a daňové sazby. Teoreticky mohou být kalkulovány pro jakýkoli projekt. V praxi jsou tyto přístupy využívány ve dvou variantách. Někteří autoři preferují komparaci na základě výpočtu efektivní marginální daňové sazby EMTR nebo nákladů kapitálu (Slemrod, Devereux a Freeman, Cummins a Hubbard), jiní využívají efektivní průměrnou daňovou sazbu EATR (Devereux a Grif-

fith). V případě výpočtu efektivních sazeb založených na dopředném pohledu je možné postihnout vliv kombinace několika charakteristik ovlivňujících efektivní zdanění (např. absenci nebo změnu některých charakteristik, které vymezují daňový základ), ale z praktických důvodů není možné brát v úvahu všechny, protože by si to vyžádalo neúměrné rozšíření matematického modelu.

Existuje také skupina studií, které používají jiné daňové sazby, nejčastěji využívanou je statutární korporátní daňová sazba (Billington, Young, Wheeler a Mody, Hines). Důvodem je zejména jednoduchost a snadná dostupnost.

Rozdíl v použitých metodách a sazbách je také v tom, zda se je rozhodujícím faktem národnost daňového systému nebo na národnost korporace. Metody dopředného mikropohledu se upřednostňují při analýzách národnost daňových systémů. Předmětem zájmu je zdaňování tuzemských společností v podmínkách domácího daňového systému. Při zkoumání činnosti a dopadů zdanění z operací realizovaných v zahraničí, je slabinou nedostatek informací o podílu a významu těchto operací pro celkový obrat společnosti. Metody založené na zpětném mikropohledu vycházejí z národnosti společností bez ohledu na národnost daňových systémů, které aktuálně působí na jejich zdanitelné operace. U zpětného makropohledu je hodnocení složitější, jelikož závisí na způsobu, jakým jsou data shromažďována.

Závěr

S pokračující globalizací se kapitál stává stále mobilnějším mezi zeměmi. Multinárodní společnosti se rozhodují, kde umístit svá aktiva. Daňové prostředí a zatížení je významným faktorem při rozhodování o alokaci investic. Vývoj korporativních daní charakterizuje v posledních letech postupné snižování daňové zátěže firem. V případě komparace výše korporátního zdanění je však možné použít několik metod a sazeb. Nejjednodušší variantou je porovnání statutárních korporátních sazeb daní z příjmů, ty však nezohledňují odlišnou konstrukci daňového základu v jednotlivých zemích, dočasné či stálé doplňkové sazby či úlevy. Statutární sazby tak nejsou vhodnými ukazateli pro porovnávání skutečného daňového zatížení. Proto se pro tyto účely více využívají efektivní korporátní sazby daně. Srovnání statutárních a efektivních daňových sazeb dává představu o daňových pobídkách poskytovaných úřady v jednotlivých zemích, porovnání efektivních daňových sazeb mezi jednotlivými státy naznačuje, zda zde existují podstatně odlišné daňové přístupy ke společností se stejnými charakteristikami, ale dislokovanými v různých zemích. Tyto údaje mohou prokázat, zda se za velkými rozptyly statutárních daňových sazeb neskrývají jen malé rozdíly v efektivním zdanění, jelikož země s vysokými statutárními daňovými sazbami mohou zmenšovat velikost daňového základu nebo změkčovat daňovou vymahatelnost.

V případě efektivních sazeb lze nalézt tři základní metody, a to metody zpětného makropohledu, zpětného mikropohledu a dopředného mikropohledu. Rozdíly mezi jednotlivými přístupy jsou dány rozdíly v používaných datech a různém stupni agregace dat. Makro přístup vypočítává efektivní daňové sazby z agregovaných makroekonomických dat obsažených v národním účetnictví jednotlivých zemí. Mikro přístupy pak tyto sazby vypočítávají z finančních výkazů jednotlivých společností obsahujících buď empirická data, nebo data týkající se teoretické perspektivy. Přístupy se zpětným pohledem využívají k odhadu daňového zatížení společností ex-post data týkající se reálného života společností, zatímco přístupy s dopředným pohledem využívají statutární charakteristiky daňového systému k určení daňových aspektů týkajících se určitých budoucích podnikatelských rozhodnutí společností. Na základě výsledků empirických studií lze konstatovat, že investoři používají pro svá rozhodování o alokaci aktiv průměrné daňové sazby, efektivní marginální daňové sazby EMTR nebo průměrné efektivní daňové sazby EATR. Každá z nich má své výhody i nevýhody, proto jejich volba závisí na charakteru investice, její velikosti, odvětví investice a dalších záměrech. Průměrná efektivní daňová sazba EATR se však pro svou komplexnost jeví jako nejpřesnější pro porovnávání skutečného korporátního daňového zatížení.

Tento článek vznikl za podpory grantu – GAČR 402/08/0067 – Finanční integrace nových členských zemí EU s eurozónou.

Reference

- [1] SZAROWSKÁ, I. *Daňová konkurence v Evropské unii a její vliv na vybrané ekonomické veličiny*. Dizertační práce. Karviná : Slezská univerzita. Obchodně podnikatelská fakulta, 2011. 133 s. Školitel: doc. Ing. Daniel Stavárek, Ph.D.
- [2] ŠIROKÝ, J. a kol. *Daňové teorie s praktickou aplikací*. 2. vyd. Praha : C. H. Beck, 2008. 301 s. ISBN 978-80-7400-005-8.
- [3] SZAROWSKÁ, I. Praktické aspekty daňové konkurence v oblasti daně z příjmů právnických osob v Evropské unii. *Acta Academica Karviniensia*, 2008, č. 2, s. 202–215. ISSN 1212-415X.
- [4] BLECHOVÁ, B. Charakteristika přístupů používaných v EU pro hodnocení efektivního daňového zatížení příjmů korporací [CD]. In *Teoretické a praktické aspekty veřejných financí*. Praha : VŠE, 2008. ISBN 978-80-245-1378-2.
- [5] *Effective Tax Rates: A Critical Survey*. Paris : OECD, 2000. ISBN 978-9264195455.

- [6] NICODÈME, G. *Computing Effective Corporate Tax Rates: Comparison and Results* [online]. MPRA Paper No. 3808, 2001 [cit. 2010-06-02]. Dostupný z WWW: <<http://mpra.ub.uni-muenchen.de/3808/>>.
- [7] DEVEREUX, M. P., GRIFFITH, R. The Impact of Corporate Taxation on the Location of Capital [online]. *Economic Analysis and Policy*. 2003, vol. 33(2), 275–292 [cit. 2008-09-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.eap-journal.com/download.php?file=466>>.
- [8] SØRENSEN, P. B. *Measuring the tax burden on capital and labor*. Cambridge : MIT Press, 2004. 364 s. ISBN 9780262195034.
- [9] DEVEREUX, M. P. *Developments in the Taxation of Corporate Profit in the OECD since 1965 : Rates, Bases and Revenue* [online]. University of Warwick, IFS and CEPR, 2006. [cit. 2010-09-02]. Dostupný z WWW: <www.aei.org/docLib/20060602_devereux.pdf>.
- [10] KING, M., FULLERTON, D. *The taxation of income from capital*. Chicago : The University of Chicago Press, 1984. 368 s. ISBN 0-226-43630-6.
- [11] *Taxing Profits in a Global Economy*. Paris : OECD Publishing, 1991. 470 s. ISBN 9789264135963.
- [12] DEVEREUX, M. P., GRIFFITH, R. The taxation of discrete investment choices [online]. *Institute for Fiscal Studies, Working Paper Series No. W98/16*, 1998 [cit. 2010-09-02]. Dostupný z WWW: <<http://ideas.repec.org/p/ifs/ifsewp/98-16.html>>.
- [13] HARTMAN, D. Tax policy and foreign direct investment. *Journal of Public Economics*, 1985, 26, 107–121. ISSN 0047-2727.
- [14] BOSKIN, M. J., GALE, W. G. New results on the effects of tax policy on the international location of investment. In M. FELDSTEIN (ed.) *The Effects of Taxation on Capital Accumulation*. Chicago : University of Chicago Press, 1987. ISBN 0226240886.
- [15] YOUNG, K. H. The effects of taxes and rate of return of foreign direct investment in the United States. *National Tax Journal*, 1988, vol. 41, s. 109–121. ISSN 0028-0283.
- [16] MURTHY, N. R. V. The effects of taxes and rate of return of foreign direct investment in the United States: Some econometric comments. *National Tax Journal*, 1989, vol. 42, 205–207. ISSN 0028-0283.
- [17] KEMSLEY, D. The effects of taxes on production location. *Journal of Accounting Research*, 1998, vol. 36, 321–341. ISSN 0021-8456.
- [18] ALTSHULER, R. et al. Has US investment abroad become more sensitive to tax rates? In Hines, J. R. (ed.) *International Taxation and Multinational Activity*. Chicago : University of Chicago Press, 2001. ISBN 9780226341736.
- [19] GRUBERT, H. MUTTI, J. Do taxes influence where US corporations invest? *National Tax Journal*, 2000, vol. 37, 475–488. ISSN 0028-0283.

- [20] HINES, J. Lessons from Behavioral Responses to International Taxation. *National Tax Journal*, 1999, vol. 52, 269–304. ISSN 0028-0283.
- [21] SWENSON, D. L. The impact of US tax reform on foreign direct investment in the United States. *Journal of Public Economics*, 1994, 54, 243–266. ISSN 0047-2727.
- [22] BUETTNER, T. Local business taxation and competition for capital: the choice of the tax rate. *Regional Science and Urban Economics*, 2001, vol. 31, 215–245. ISSN 0166-0462.
- [23] BENASSY-QUERE, A., FONTAGNE, L., LAHRECHE-REVIL, A. *Foreign Direct Investment and the Prospects for Tax Co-Ordination in Europe* [online]. CEPII research center, 2000 [cit. 2008-03-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.cepii.fr/anglaisgraph/workpap/pdf/2000/wp00-06.pdf>>.
- [24] DEVEREUX, M. P., SØRENSEN, P. B. *The Corporate Income Tax: International Trends and Options for Fundamental Reform* [online]. 2005 [cit. 2008-02-10]. Dostupný z WWW <http://www.unicatt.it/Dottorati/Defap/Allegati/Paper_Devereux.pdf>.
- [25] SLEMROD, J. Tax effects on Foreign Direct Investment in the United States: Evidence from a cross-country comparison. In RAZIN, A., SLEMROD, H. J. (eds.) *Taxation in the Global Economy*. Chicago : University of Chicago Press, 1990. ISBN 0226705927.
- [26] DEVEREUX, M. P., FREEMAN, H. A general neutral profits tax. *Fiscal Studies*, 1991, vol. 12, 1–15. ISSN 1475-5890.
- [27] CUMMINS, J. G., HUBBARD, R. G. The tax sensitivity of foreign direct investment: Evidence from firm level panel data. In M. FELDSTEIN (ed.) *The Effects of Taxation on Multinational Corporations*. Chicago : University of Chicago Press, 1995, 123–147. ISBN 0-226-24095-9.
- [28] MENDOZA, E. G., RAZIN, A., TESAR, L. L. *Effective Tax Rates in Macroeconomics: Cross-country Estimates of Tax Rates on Factor Income and Consumption* [online]. Cambridge, 1994 [cit. 2009-06-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.nber.org/papers/w4864.pdf>>.
- [29] BILLINGTON, N. The location of foreign direct investment: An empirical analysis. *Applied Economics*, 1999, vol. 31, 65–76. ISSN 0003-6846.
- [30] YOUNG, G. The influence of foreign factor prices and international taxation on fixed investment in the UK. *Oxford Economic Paper*, 1999, vol. 51, 355–373. ISSN 0030-7653.
- [31] WHEELER, D., MODY, A. International investment location decision. *Journal of International Economics*, 1992, vol. 33, 57–76. ISSN 0022-1996.
- [32] HINES, J. R., RICE, E. Fiscal paradise: Foreign Tax Haven and American Business. *Quarterly Journal of Economics*, 1994, vol. 109, 149–182. ISSN 0033-5533.

Methods and rates used to compare corporate tax burden

Tax burden is an important factor in investor's decisions about the allocation of investment. Several methods and rates can be used for comparison of corporate taxation. Statutory corporate income tax rates are not the right indicator for the comparison of the real economic tax burden so effective corporate tax rates are often used for these purpose. Effective corporate income tax rates can be based on three different methods: macro backward looking, micro backward looking or micro forward looking. Differences between the approaches are used due to differences in data and varying degrees of data aggregation. Investors can used for their decisions following tax rates: average tax rate, effective marginal tax rate EMTR or average effective tax rate EATR. EATR seems to be the most accurate rate for comparing the actual corporate tax burden due to its complexity.

Keywords: statutory and effective tax burden, average tax rate, effective marginal tax rate, effective average tax rate

Kontaktní adresa:

Ing. Irena Szarowská, Ph.D., Katedra financí, Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné, Slezská Univerzita, Univerzitní nám. 1934/3, 733 40 Karviná, e-mail: szarowska@opf.slu.cz

---

SZAROWSKÁ, I. Metody a sazby používané ke komparaci korporátního daňového zatížení. *Littera Scripta*, 2011, roč. 4, č. 1, s. 105–119. ISSN 1802-503X.
